

صلاة الاضلاع

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه تربیت معلم اذربایجان

دانشکده الهیات

گروه فقه و حقوق اسلامی

پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد

رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

اقرار مفلس در فقه امامیه و حقوق ایران

استاد راهنما:

دکتر مرتضی حاجی پور

استاد مشاور:

دکتر محمد امین فرد

پژوهشگر:

رحیمه جوانشیری

اسفند/۱۳۹۰

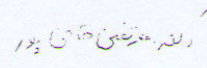
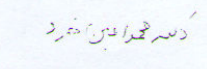
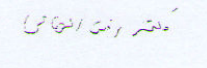

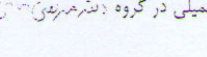

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دانشگاه تربیت معلم آذربایجان
اداره کل تحصیلات تکمیلی

« به نام خدا »

صور تجلسه نتیجه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

طبق درخواست شماره مورخ تحصیلات تکمیلی دانشکده و مجوز شماره مورخ تحصیلات تکمیلی دانشگاه جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد آقای/خانم به شماره دانشجویی در رشته گرایش تحت عنوان در حضور هیئت داوران مرکب از:

- ۱- استاد یا اساتید راهنما امضاء
- ۲- استاد یا اساتید مشاور امضاء
- ۳- عضو هیئت داوران امضاء
- ۴- عضو هیئت داوران امضاء
- ۵- نماینده اداره کل تحصیلات تکمیلی در گروه امضاء

برگزار شد و با درجه نمره ارزیابی گردید.
مدیر گروه آموزشی

مدیر گروه آموزشی
امضاء

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دانشگاه تربیت معلم آذربایجان
اداره کل تحصیلات تکمیلی

« به نام خدا »

تأییدیه اعضای هیئت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم / آقای رحیم جواد نسیمی
تحت عنوان ارتقاء حرفه ای در فرهنگ های جمع و محمودی است
را از نظر شکل و محتوا بررسی نموده، پذیرش آن را جهت نایل به درجه کارشناسی ارشد مورد تأیید قرار دادند.

اعضای هیئت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱. استاد راهنما:	دکتر مرتضی جلی پور		
۲. استاد مشاور:	دکتر محمد امین خرد		
۳. استاد ناظر:	دکتر زینب نسیمی		
۴. استاد ناظر:			
۵. نماینده اداره تحصیلات تکمیلی: دکتر مرتضی جلی پور			

تقدیم به محضر مبارک و مقدس ولی عصر حجت بن الحسن
عسگری (ع)

تقدیم به پدر و مادر عزیزم و همسر مهربانم.

تقدیر و تشکر

با استعانت از خداوند از افرادی که در جریان پیشرفت، هدایت، مشاوره و اتمام موفقیت
آمیز این پایان نامه به صورت مستقیم و غیر مستقیم کمک نموده اند، بخصوص استاد راهنما
جناب آقای دکتر مرتضی حاجی پور، استاد مشاور جناب آقای دکتر محمد امین فرد و استاد
گرانقدر جناب آقای دکتر الهامی که در طی دوره ی تحصیل در مقطع کارشناسی و
کارشناسی ارشد از محضر ایشان کسب علم نمودم تقدیر و تشکر می نمایم. برای همه ی
ایشان از خداوند متعال توفیق روزافزون خواستارم.

رحیمه جوانشیری

۱۳۹۰/۱۲/۲۰

تبریز/ایران

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
یکی	چکیده.....
۱	مقدمه.....
۵	فصل اول: تعاریف و کلیات.....
۶	۱-۱-۱ تعاریف.....
۶	۱-۱-۱-۱ حجر.....
۸	۱-۱-۱-۱ الف. معنای لغوی حجر.....
۸	۱-۱-۱-۱ ب. حجر در اصطلاح فقهی.....
۸	۱-۱-۱-۱ ج. حجر در اصطلاح حقوقی.....
۹	۱-۱-۱-۱ د. اسباب حجر در فقه اسلامی.....
۱۰	۱-۱-۱-۱ ه. اسباب حجر در حقوق موضوعه.....
۱۰	۱-۱-۲ افلاس.....
۱۱	۱-۲-۱ الف. معنای لغوی افلاس.....
۱۱	۱-۲-۱ ب. افلاس در اصطلاح فقهی.....
۱۲	۱-۲-۱ ج. افلاس در اصطلاح حقوقی.....
۱۳	۱-۳ اعسار.....
۱۳	۱-۳-۱ الف. معنای لغوی اعسار.....
۱۴	۱-۳-۱ ب. اعسار در اصطلاح فقهی.....
۱۴	۱-۳-۱ ج. اعسار در اصطلاح حقوقی.....

۱۵۴-۱-۱.ورشکستگی
۱۵۴-۱-۱-الف.معنای لغوی ورشکستگی
۱۵۴-۱-۱-ب.ورشکسته در اصطلاح فقهی
۱۶۴-۱-۱-ج.ورشکسته در اصطلاح حقوقی
۲۰۵-۱-۱.اقرار
۲۰۵-۱-۱-الف.معنای لغوی اقرار
۲۱۵-۱-۱-ب.اقرار در اصطلاح فقهی
۲۱۵-۱-۱-ج.اقرار در اصطلاح حقوقی
۲۲۲-۱-جایگاه افلاس در فقه امامیه و حقوق موضوعه ی ایران
۲۳۲-۱-۱.جایگاه افلاس در فقه امامیه
۲۳۲-۱-۲.جایگاه افلاس در حقوق موضوعه ی ایران
۲۸۳-۱.تاریخچه ی مقررات مربوط به اعسار و ورشکستگی
۲۸۳-۱-۱.سیر قوانین حاکم بر مدیون غیر تاجر(معسر)
۲۸۳-۱-۱-مقررات سابق درباره ی اعسار
۲۸۳-۱-۲.مقررات فعلی درباره ی اعسار
۲۹۳-۱-۲.سیر قوانین حاکم بر مدیون تاجر
۲۹۳-۱-۲-۱.مقررات سابق درباره ی ورشکستگی
۳۰۳-۱-۲-۲.مقررات فعلی درباره ی ورشکستگی
۳۰۴-۱.نتیجه گیری
۳۲فصل دوم:افلاس و تأثیر آن بر تصرفات مفلس

- ۳۴.....۱-۲.افلاس
- ۳۴.....۱-۲-الف.شرایط صدور حکم افلاس و ورشکستگی
- ۳۵.....۱-۲-الف-الزوم درخواست حجر مفلس از طرف طلبکار یا طلبکاران
- ۳۸.....۱-۲-الف-۲.اثبات دیون مفلس نزد حاکم
- ۳۹.....۱-۲-الف-۲-۱.اقرار بدهکار
- ۴۱.....۱-۲-الف-۲-۲.شهادت شهود
- ۴۱.....۱-۲-الف-۲-۳.قبول طلبکار
- ۴۲.....۱-۲-الف-۲-۴.علم قاضی
- ۴۲.....۱-۲-الف-۳.کافی نبودن دارایی مفلس برای ادای دیون
- ۴۴.....۱-۲-الف-۳-۱.رویکرد ناظر به ظاهر امور
- ۴۴.....۱-۲-الف-۳-۱-۱.نظریات حقوقی
- ۴۵.....۱-۲-الف-۳-۲.رویه ی قضایی
- ۴۵.....۱-۲-الف-۳-۲.رویکرد ناظر به واقع امور
- ۴۵.....۱-۲-الف-۳-۱-۲.نظریات حقوقی
- ۴۶.....۱-۲-الف-۳-۲.رویه ی قضایی
- ۴۶.....۱-۳-الف-۴.رویکرد قابل پذیرش در حقوق تجارت
- ۴۷.....۱-۲-الف-۴.حال بودن دیون مفلس
- ۴۸.....۱-۲-ب.آثار صدور حکم افلاس بر تصرفات مفلس و ورشکسته
- ۴۹.....۱-۲-ب-۱.اهلیت تصرف قبل از صدور حکم افلاس
- ۵۲.....۱-۲-ب-۱-۱.معامله به انگیزه ی فرار از دین

- ۵۲.....۱-۲-ب-۱-الف.معامله صوری به انگیزه ی فرار از دین.....
- ۵۳.....۱-۲-ب-۱-ب.معامله جدی به انگیزه ی فرار از دین.....
- ۵۵.....۱-۲-ب-۲.وضعیت تصرفات دوران توقف.....
- ۵۸.....۱-۲-ب-۳.تصرفات مفلس بعد از صدور حکم افلاس.....
- ۵۸.....۱-۲-ب-۳-الف.عدم اهلیت تصرف در حقوق مالی.....
- ۶۱.....۱-۲-ب-۳.اهلیت در حقوق غیر مالی.....
- ۶۴.....۱-۲-ج.تفاوتهای افلاس و ورشکستگی.....
- ۶۵.....۲-۲.اعسار.....
- ۶۵.....۲-۲-الف.شرایط صدور حکم اعسار.....
- ۶۶.....۲-۲-الف-۱.اعلام اعسار از سوی مدعی.....
- ۶۶.....۲-۲-الف-۲.تاجر نبودن مدعی اعسار.....
- ۶۶.....۲-۲-الف-۳.غلبه ی دیون بر دارایی.....
- ۶۷.....۲-۲-الف-۴.اثبات ادعای اعسار.....
- ۶۹.....۲-۲-ب.آثار صدور حکم اعسار بر تصرفات معسر.....
- ۶۹.....۲-۲-ب-۱.اهلیت تصرف قبل از صدور حکم.....
- ۶۹.....۲-۲-ب-۲.تصرفات معسر بعد از صدور حکم.....
- ۷۰.....۲-۳.نتیجه گیری
- ۷۲.....فصل سوم: اعتبار اقرار مفلس
- ۷۳.....۱-۳.اقرار.....
- ۷۳.....۱-۳-الف.تعریف و عناصر اقرار.....

- ۷۶.....۱-۳-ب. شرایط اعتبار اقرار.....
- ۷۶.....۱-۳-ج. مستندات اعتبار اقرار.....
- ۷۷.....۱-۳-ج-۱. قرآن.....
- ۷۷.....۱-۳-ج-۱-۱. آیه ی اول.....
- ۷۸.....۱-۳-ج-۱-۲. آیه ی دوم.....
- ۷۸.....۱-۳-ج-۲. سنت.....
- ۷۸.....۱-۳-ج-۱-۲-۱. حدیث اول.....
- ۷۹.....۱-۳-ج-۲-۲. حدیث دوم.....
- ۸۰.....۱-۳-ج-۳. اجماع.....
- ۸۰.....۱-۳-ج-۴. سیره عقلا.....
- ۸۱.....۱-۳-د-۱. ارکان اقرار.....
- ۸۱.....۱-۳-د-۱-۱. شرایط مقرر.....
- ۸۲.....۱-۳-د-۱-الف. بلوغ.....
- ۸۳.....۱-۳-د-۱-ب. عقل.....
- ۸۳.....۱-۳-د-۱-ج. رشد.....
- ۸۳.....۱-۳-د-۱-د. قصد.....
- ۸۴.....۱-۳-د-۱-ه. اختیار.....
- ۸۴.....۱-۳-د-۱-ز. عدم ورشکستگی و اعسار.....
- ۸۴.....۱-۳-د-۲. شرایط مقررله.....
- ۸۵.....۱-۳-د-۲-الف. اهلیت تمتع.....

- ۳-۱-۲-ب. معلوم بودن..... ۸۵
- ۳-۱-۲-ج. موجود بودن..... ۸۵
- ۳-۱-۲-د. عدم تکذیب مقررله..... ۸۶
- ۳-۱-۳-۳. شرایط مقربه..... ۸۷
- ۳-۱-۳-الف. مشروع بودن..... ۸۷
- ۳-۱-۳-ب. ملک مقرر نبودن..... ۸۷
- ۳-۱-۳-ج. در تصرف مقرر بودن..... ۸۸
- ۳-۱-۵. شکل اقرار..... ۸۸
- ۳-۲. اقرار مفلس..... ۸۹
- ۳-۲-۱. صور اقرار مفلس..... ۸۹
- ۳-۲-۱-۱. اقرار مفلس قبل از ضرور حکم افلاس..... ۹۰
- ۳-۲-۱-۲. اقرار مفلس در دوران توقف..... ۹۰
- ۳-۲-۱-۳. اقرار مفلس بعد از صدور حکم افلاس..... ۹۱
- ۳-۲-۱-۳-الف. اقرار به امور مالی..... ۹۱
- ۳-۲-۱-۳-الف-۱. اقرار مفلس به تحقق مقربه قبل از صدور حکم ورشکستگی..... ۹۱
- ۳-۲-۱-۳-الف-۱-۱. اقرار به دین..... ۹۱
- ۳-۲-۱-۳-الف-۱-۱-الف. نظریه ی عدم نفوذ اقرار..... ۹۲
- ۳-۲-۱-۳-الف-۱-۱-ب. نظریه ی نفوذ اقرار..... ۹۵
- ۳-۲-۱-۳-الف-۱-۱-ب-۱. مشارکت مقررله با غرما..... ۹۷
- ۳-۲-۱-۳-الف-۱-۱-ب-۲. عدم مشارکت مقررله با غرما..... ۱۰۱

۱۰۵.....	۳-۲-۱-۳-الف-۱-۲. اقرار به عین.....
۱۰۹.....	۳-۲-۱-۳-الف-۱-۳. اقرار مفلس به مضارب بودن.....
۱۱۱.....	۳-۲-۱-۳-الف-۲. اقرار مفلس به تحقق مقربه بعد از صدور حکم ورشکستگی.....
۱۱۱.....	۳-۲-۱-۳-الف-۱-۲. اقرار به دین.....
۱۱۱.....	۳-۲-۱-۳-الف-۱-۲-الف. انواع دیون بعد از صدور حکم حجر.....
۱۱۲.....	۳-۲-۱-۳-الف-۱-۲-ب. نفوذ اقرار مفلس.....
۱۱۳.....	۳-۲-۱-۳-الف-۱-۲-ب-۱. اقرار به دین ناشی از اعمال حقوق.....
۱۱۴.....	۳-۲-۱-۳-الف-۱-۲-ب-۲. اقرار به دین ناشی از مسئولیت مدنی.....
۱۱۷.....	۳-۲-۱-۳-الف-۲-۲. اقرار به عین.....
۱۱۷.....	۳-۲-۱-۳-ب. اقرار به امور غیرمالی.....
۱۱۹.....	۳-۳. اقرار معسر.....
۱۲۲.....	۳-۴. نتیجه گیری.....
۱۲۲.....	نتیجه گیری نهایی.....
۱۲۴.....	فهرست منابع.....
one.....	Abstract.....

چکیده

اقرار عبارت است از اخبار به حقی برای غیر به ضرر خود، در اقرار از آنجایی که مقر به ضرر خود خیر از امری می نماید، در بین ادله ی اثبات دعوی خصوصا در امور مدنی، قوی ترین دلیل تلقی شده است. اعتبار اقرار مبتنی بر قاعده یعقلی تحت عنوان « اقرار العقلا علی انفسهم جایز » می باشد. در فرضی که شخص در حالت عادی است اقرار وی مؤثر است، لیکن اگر شخص در وضعیتی باشد که در مضار اضرار به دیگران باشد در اعتبار اقرار او تردیداتی ممکن است به وجود آید. از جمله ی این اشخاص، مفلس است که در وضعیت عدم توانایی در ادای دیون خود قرار گرفته است. در خصوص اعتبار اقرار این شخص با توجه به این که ممکن است به ضرر دیان اقرار نماید در فقه و حقوق اختلاف نظرهایی وجود دارد. در این تحقیق ضمن بررسی وضعیت تصرفات مدیون در دوران قبل از صدور حکم افلاس، دوران توقف و دوره ی بعد از صدور حکم افلاس، وضعیت اقرار او در هر یک از این سه دوره تبیین گردیده است

کلمات کلیدی: اقرار، افلاس، اعسار، دین، عین

مقدمه، تعریف و بیان مسأله

یکی از ادله ی اثبات دعوا اقرار است که قاعده ای عقلایی بوده و در شریعت اسلام نیز بر آن تأکید فراوان شده است. از جمله اقرارهایی که علاوه بر مقر، افراد دیگری را نیز درگیر مسائل حقوقی و اجتماعی می کند، اقرار فرد مفلس است.

افلاس در لغت به معنی بی پول شدن است و مفلس «بر وزن محسن» کسی است که بهترین مالش را از دست داده و پول خرد و ریزه برای او باقی بماند. اما مفلس «به فتح دوم و سوم و تشدید لام» کسی است که میزان دیونش از میزان طلب و اموالش بیشتر باشد و حاکم شرع جهت حمایت از طلبکاران او را از تصرف در اموال خود ممنوع کرده است که به آن در فقه و حقوق حجر گویند، در این مورد فرقی بین تاجر و غیرتاجر نیست، لیکن در میزان تأثیر اقرار تاجر و غیرتاجر اختلاف وجود دارد.

اگر مفلس بعد از صدور حکم تفلیس، اقراری بنماید، در این صورت باید بین اقرار تاجر و غیرتاجر و اقرار به امور مالی و غیر مالی تفکیک قائل شد. مدیون غیر تاجر در حقوق امروزی مشمول قوانین اعسار است. اعسار حالت بدهکار غیر تاجری است که بدهی او زاید بر دارایی اش باشد و بدین ترتیب نتواند کلیه ی طلب طلبکاران خود را تأدیه نماید. با توجه به اینکه اعسار تأثیری بر اهلیت در اقرار نمی گذارد، در نتیجه اقرار او نسبت به امور مالی و غیر مالی نافذ می باشد. همچنین اقرار تاجر مفلس که در حقوق او را ورشکسته می نامند، به امور غیر مالی مانند حد قصاص نافذ است، چون او فقط از تصرفات مالی منع شده است. ولی اقرار او به امور مالی محل بحث فقها و حقوقدانان است.

چون اقرار در اصطلاح شرعی و حقوقی عبارت است از خبر دادن از حقی به نفع غیر و به ضرر خود، و مبنای اختلاف در این است که چون اموال ورشکسته از تصرف او بیرون می رود، اقرار او صرفاً به ضرر خودش نیست بلکه اقرار وی علیه دیگران است. از آنجا که ورشکسته از تصرف در امور مالی ممنوع است و اموال وی وثیقه ی مطالبات طلبکاران است، اقرار وی صورت خاصی دارد، بدین بیان که اگر اقرار ورشکسته نافذ باشد و مقرله حق شراکت با سایر غرما در استیفاء طلب از اموال ورشکسته داشته باشد، میزان کمتری از طلب سایر طلبکاران پرداخت می شود، ولی اگر اقرار ورشکسته باطل باشد و یا با وجود نفوذ اقرار، مقرله حق شراکت با سایر غرما در استیفاء طلب از اموال ورشکسته را نداشته باشد، مسلماً مبلغ بیشتری از میزان طلب سایر طلبکاران پرداخت می شود.

اقرار تاجر ورشکسته به امور مالی از چند جهت قابل بررسی است:

ورشکسته ممکن است اقرار به تحقق مقربه قبل از صدور حکم ورشکستگی نماید، در این صورت مقربه ممکن است دین یا عین باشد. و ممکن اسن اقرار به تحقق مقربه بعد از صدور حکم ورشکستگی کند، در این صورت نیز ممکن است مقربه دین باشد که این دین می تواند ناشی از اعمال حقوقی یا ناشی از مسئولیت مدنی باشد و ممکن است مقربه عین باشد. هر یک از این موارد حکم مخصوص به خود را دارد که باید بررسی شود.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

با توجه به این که تجارت و بازرگانی در جامعه ی امروز رونق فراوانی یافته و به تبع آن موارد ورشکستگی اشخاص افزایش می یابد و همچنین با توجه به تأثیری که اقرار ورشکسته بر میزان پرداخت طلب طلبکاران دارد، بررسی وضعیت اقرار تاجر ورشکسته بر مبنای قواعد فقه اسلامی و اصول حقوقی ضروری است.

اهداف پژوهشی

هدف از انجام این پژوهش، بررسی وضعیت اقرار تاجر مفلس در امور مالی و غیر مالی است، چون با اقرار سایرین تفاوت هایی دارد، از جمله اینکه اقرار تاجر مفلس در امور مالی اقرار بر علیه دیگران است و این با تعریفی که از اقرار شده منافات دارد و همین ویژگی اقرار او را از اقرار سایرین جدا می کند. از سوی دیگر با عنایت به اینکه در کتب فقهی اقرار مفلس بدون در نظر گرفتن این

نکته که مدیون، تاجر است یا بدهکار عادی، مورد بحث قرار گرفته، در این رساله این تفاوت با توجه به اقوال فقها و نظریات حقوقدانان مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

سؤالات و فرضیه های پژوهشی

۱. حکم افلاس چه تأثیری بر اقرار مفلّس می گذارد؟

هر چند مفلّس از تصرف در اموال خود ممنوع می شود و اقرار او بر ضرر خود نیست بلکه بر ضرر طلبکاران است، اما اقرار او نافذ است.

۲. اقرار مفلّس غیر تاجر به امور مالی و غیر مالی چه وضعیتی دارد؟

مدیون غیر تاجر مشمول قوانین اعسار می شود و معسر اهلیت اقرار را از دست نمی دهد، پس اقرار او به امور مالی و غیر مالی نافذ است.

۳. اقرار ورشکسته به دیون قبل از حجر و دیون بعد از حجر چه حکمی دارد و آیا مقرله با غرما در استیفاء طلب خود مشارکت می کند یا خیر؟

اقرار تاجر ورشکسته به تحقق دین قبل از حجر و همچنین تحقق آن بعد از حجر نافذ است. در صورت اول مقرله با غرما مشارکت می کند و در صورت دوم باید به منشأ دین توجه نمود؛ اگر دین ناشی از عمل حقوقی باشد، مقرله با غرما مشارکت نمی کند.

۴. اگر تاجر ورشکسته، در حال ورشکستگی نسبت به تعلق عینی به فرد خاص اقرار کند، اقرار او چه وضعیتی دارد و آیا عین به مقرله تسلیم می شود؟

در صورتی که ورشکسته اقرار به تعلق عین به دیگری کند، نافذ بودن اقرار او مورد اختلاف است. نظر غالب این است که اقرار او نافذ است و عین به مقرله تسلیم می شود.

پیشینه نظری و تجربی موضوع

در خصوص موضوع پیشنهادی در کتب فقهی و حقوقی اشاراتی به جنبه های آن شده است. همچنین مقالاتی در این زمینه نگاشته شده است که از جمله آنها می توان به اقرار ورشکسته نوشته ی دکتر علیرضا باریکلو و اقرار مفلّس از دیدگاه مذاهب خمسّه نوشته ی محمود حائری اشاره نمود. لیکن موضوع پیشنهادی از دو جهت با این آثار متفاوت است: ۱- در آثار فقهی و حقوقی این موضوع به صورت مستقیم و مستقل مورد بحث قرار نگرفته است و تنها به آثاری از آن توجه داده شده است.

۲- مقالات ذکر شده تنها به تحلیل جزئی از موضوع اشاره کرده اند، در حالی که این پژوهش در نظر دارد موضوع را در سطح یک پایان نامه مورد ارزیابی قرار دهد، بخصوص جنبه ی فقهی و حقوقی آن این موضوع را از دیگر آثار متمایز می کند.

در این نوشتار اقرار مفلس در فقه امامیه و حقوق ایران در قالب ۳ فصل مورد بحث قرار گرفته است. در فصل اول که مربوط به کلیات است، بعد از بیان مفاهیم افلاس، اعسار، ورشکستگی و اقرار، ابتدا جایگاه افلاس در فقه امامیه و حقوق موضوعه ی ایران تبیین گشته و سپس به بررسی تاریخچه ی مقررات حاکم بر افلاس و اعسار پرداخته شده است. در فصل دوم بعد از بیان شرایط صدور حکم افلاس و اعسار به بررسی آثار صدور حکم حجر بر تصرفات مفلس و معسر پرداخته شده است. فصل سوم در قالب ۳ بخش تدوین یافته، در بخش اول قاعده ی اقرار به طور مختصر بحث شده است. بخش دوم مربوط به اقرار مفلس است که ابتدا وضعیت اقرار مفلس قبل از صدور حکم حجر تبیین گشته و سپس به وضعیت اقرار او بعد از صدور حکم حجر پرداخته شده است. بخش سوم نیز مربوط به اقرار معسر است.

فصل دوم

اقرار عبارت است از اعلام مقر به حقی واجب الایفاء که از کسی بر عهده ی او آمده و یا اعلام و اعتراف به عملی که به خاطر آن عمل حقی از کسی به عهده ی او ثابت شده. اقرار تنها در حد مقر و نیز تنها آن مقدار که به ضرر اوست نافذ است نه آنچه که به ضرر غیر اوست و نه آنچه که به نفع اوست. یکی از شرایط اقرار کننده این است که مفلس (ممنوع از تصرف) نباشد. این شرط مورد نقد و بررسی فقها قرار گرفته است. از اقسام حجر در فقه اسلامی حجر به مفلس است، یعنی بدهکاری که دیونش بیشتر از اموال اوست و به حکم حاکم محجور (ممنوع از تصرفات مالی) شناخته می شود. چه تاجر به مفهوم امروزی باشد، چه نباشد. افلاس در حقوق ایران از اسباب حجر نیست چون مفلس اگر تاجر باشد، ورشکسته یا متوقف نام می گیرد و مربوط به حقوق تجارت است و اگر غیر تاجر باشد معسر نامیده می شود و مربوط به حقوق مدنی است و در حقوق مدنی معسر محجور نیست.

برای شناخت مفاهیم افلاس، اعسار و ورشکستگی، موضوعات این فصل در ۳ بخش تعاریف، جایگاه افلاس در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران، و تاریخچه مقررات مربوط به اعسار و ورشکستگی مورد مطالعه قرار می گیرد.

۱-۱. تعاریف

در این بخش مفاهیم حجر، افلاس، اعسار، ورشکستگی و اقرار از سه منظر لغوی، فقهی و حقوقی تبیین شده است.